

Actief Masereelfonds

Het Goudblommeke in Papier - Een goede partner van het Masereelfonds
Interview afgenomen en bewerkt door Kelly Franceus en Hanne Provoost

Het Goudblommeke in Papier is niet enkel een café met cachet en geschiedenis, het is ook een coöperatieve vennootschap waarin het Masereelfonds participeert. De vzw Geert van Bruaene - Geert van Bruaene is de eerste uitbater van het Goudblommeke - is een vzw die instaat voor de Nederlandstalige programmatie in het café, een partner van het Masereelfonds. Samen met de vzw en andere cultuurfondsen die in Brussel actief zijn, organiseert het Masereelfonds er onder meer de reeks Actueler dan vandaag. We maakten een afspraak met Arnout Wouters, voorzitter van vzw Geert van Bruaene en gedelegeerd bestuurder van de coöperatieve, om een en ander te verduidelijken.

Het Goudblommeke is een naam als een klok in het Brusselse (literaire) milieu en dat zowel aan Franstalige als aan Nederlandstalige kant. Kan je een beetje over de geschiedenis van het Goudblommeke vertellen?

Het café werd opgericht in oktober 1944 door Geert van Bruaene, een man van twaalf stielen en dertien ongelukken. Hij was kunstenaar en acteur en richtte meerdere kunstgalerijen op, onder andere met Paul Van Ostaijen. Op zijn 18de belandde Geert van Bruaene vanuit Kortrijk in Brussel. Veel van zijn projecten kwamen niet of maar half van de grond, maar hij wist zich te omringen met de gepaste personen: René Magritte, Marcel Mariën, Irene Hamoir, Paul Collinet, E.L.T. Messens, enzovoort. Dat waren allemaal surrealistische kunstenaars. In 1944 startte hij dit café met zijn madam. Zij baatte het uit en hij wist haar te overtuigen om er een literair café van te maken. Hetgeen hij in zijn galerijen niet verkocht kreeg, hing hij op in hun café. De latere uitbaters hebben het decor, dat hij als voormalig acteur als het ware rondom hem had gecreëerd, behouden. Tijdens het interbellum hielden ze café in een zijstraat van de Kiekenmarkt, met name *A L'image Notre Dame*. Men herkent ook daar onmiddellijk zijn stijl aan de vele spreuken en kadertjes die er aan de muur hangen. In 1949 en 1950 vonden in het Goudblommeke de redactievergaderingen van het avantgardistische literaire tijdschrift *Van Tijd en Mens* plaats. In de redactie zaten grote namen als Simon Vinkenoog, Louis Paul Boon, Hugo Claus, Jan Walravens, Albert Bontridder, Mautrice D'Haese, enzovoort. Zo vond Van Bruaene aansluiting bij de Brusselse tak van Cobra en leerde hij Jean Dubuffet kennen, naast Karel Appel en Pierre Alechinsky de stamvader van Art Brut. Er zit met andere woorden een heel sterk literair en artistiek verleden in het café. Alle uitbaters na Geert hebben geteerd op dit imago.

Zat de kracht van Geert van Bruaene niet in zijn talent om mensen samen te brengen, eerder dan in zijn vaardigheden als auteur?

Met de vzw willen we zijn persoon bekender maken. Daartoe hebben we reeds een biografie uitgebracht. Recent publiceerde Eric Min in het tijdschrift *Passage* een zeer mooie bijdrage over van Bruaene. Geert was als een spin in een spinnenweb en als spilfiguur wist hij zich met de juiste talenten te omringen. Hij heeft ook getracht om als schilder te werken en heeft zelfs werken van Picasso nagemaakt. Hij was een echte *fafoul*, iemand die een beetje van alles probeerde. Op literair vlak werd hij erg beïnvloed door Isidore Ducasse, beter bekend onder zijn pseudoniem *le comte de l'Auréliamont*. Deze maakte op het einde van de 19de eeuw gebruik van de experimentele verhaaltechniek *stream of consciousness*. Later zal de kunststroming van het dadaïsme daar schatplichtig aan zijn door woorden los van een context te poneren en zo een nieuwe betekenis te maken. Met misschien wel een van de bekendste Belgische schrijvers Paul Van Ostaijen, geraakte van Bruaene in de jaren twintig bevriend. Hij zal er zelfs een kunstgalerie mee openen in de Naamsestraat te Brussel. Geert was zelden origineel, dat was zijn grote probleem. Hij kopieerde en imiteerde vooral. In één ding echter was hij wel goed: het bedenken van gevatte oneliners, gezegden en aforismen. Vandaag is hij

voornamelijk daarvoor bekend. Een van de meest geciteerde citaten van zijn hand is de spreuk: “Tout homme a droit à 24 heures de liberté par jour”. Het citaat telt meer dan 1000 hits op het internet en is een van de meest bekende aforismen naast citaten van Ghandi, Jesus en Martin Luther King.

Geert van Bruaene is duidelijk een boeiende figuur en onze vzw heeft als missie hem uit de vergetelheid te krijgen. Maar het is belangrijk dat we niet enkel achteruitkijken naar ons erfgoed. We willen ook verder bouwen op zijn erfenis. Vooraan in ons café staat op een bordje te lezen: “Ceci n’est pas un musée, ici on consomme”. We hebben de consumpties, dat commerciële, echt wel nodig om de traditie in stand te houden. Dagelijks worden we geconfronteerd met de spanning om het zakelijke aan het culturele te koppelen. Hoe geven we theater, literatuur, muziek, exposities een plaats in een werkend café? In onze zoektocht naar partners werken we onder andere samen met *be.brusselleir*, een platform dat het Brussels dialect promoot en hier, in ons gebouw, een vaste stek heeft. We werken ook samen met het platform voor amateurkunsten *Zinnema* en met de mensen van *Stoemp* die instaan voor de organisatie van caféconcerten voor aanstormend talent.

Toen de coöperatieve in 2006 café het Goudblommeke overnam, zat de klad er duidelijk in. Enige verklaring hiervoor?

De vorige eigenares heeft het laten verloederen. Waarschijnlijk omdat haar man een paar jaar voor het faillissement was overleden. Ze heeft dat niet kunnen verwerken en stond steeds minder in haar café, liet het beheer soms over aan een vriend of een vaste stamgast. Bij de overname hebben we de dalende omzetcijfers via de deurwaarder te zien gekregen. In 2006 werd het café failliet verklaard, terwijl er enkele jaren voordien nog een omzet was van bijna 250 000 euro. Het handelsfonds werd te koop aangeboden en samen met twee vrienden, Koen de Visscher en Peter Lombaert, heb ik het café opgekocht. Op een blauwe maandag waren we in het bezit van de sleutel en dan besef je dat je verdorie een ruïne hebt gekocht. De keuken was vuil en vettig, alles was vochtig, de toiletten van de vrouwen waren quasi onbruikbaar en stonden op een vies koertje in de buitenlucht, enzovoort. In oktober 2006 hebben we met 4 anderen een coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid opgericht, waarna de renovatie- en restauratiewerken aanvingen. Het uitbreken van de toiletten en de keuken was het eerste dat we deden. Maanden later zat de ranzige geur nog steeds in onze neus. De brandweer had de elektriciteit en de veiligheid afgekeurd. We moesten 100 000 euro investeren om het pand opnieuw in te richten. De toiletten, de keuken en de gelagzalen werden, samen met het kleine zaaltje op de eerste verdieping, vernieuwd. Daarboven werd een duplex ingericht voor de gerant. Op de koer kwam een vierde ruimte waar we bewust gekozen hebben voor een stijlbreuk ten opzichte van de beschermde en geklasseerde drie gelagzalen vooraan. In de winter van 2006 zijn we met de renovatie begonnen en een jaar later, in oktober 2007, hebben we het café weer voor het publiek geopend. Toen in 2010 de bloemenwinkel hiernaast failliet werd verklaard, hebben we onze kans gegrepen. We hebben het handelspand overgenomen om zo onze commerciële ruimte te verdubbelen, inclusief een zomerterras. Vandaag beschikken we over extra zitplaatsen, over een nieuwe keuken en toiletten en over een mooi multifunctioneel zaaltje.

Het klikte meteen tussen de mensen van de coöperatieve, de vzw Geert van Bruaene en het Masereelfonds. Eén van onze eerste bijdragen in de samenwerking was een lezing door Emile Kesteman, een van Bruaene-kenner. Weet jij, als centrale figuur binnen de vzw, nog meer over activiteiten waarin het Masereelfonds volgens jou een bepalende rol speelde? Naast *Actueler dan vandaag*, want daarover zullen we het later nog hebben?

Emile Kesteman was echt levend erfgoed. Hij was toen erevoorzitter van een Brusselse literaire kring, lid van de Belgische academie van letteren en literatuur en bezieler van een literair museum. Kortom, een belangrijke figuur. Voornamelijk in samenwerking met de Franstalige literaire vereniging *Ça ira*, maar ook met steun van het Masereelfonds en de andere fondsen, hebben we toen een lezingenreeks opgezet rond René Magritte en zijn werk

als ontwerper voor *la Maison Norine*. Dat modehuis was als het ware de Belgische evenknie van *Chanel* en is ter ziele gegaan voor de Tweede Wereldoorlog. Een van de eerste commerciële opdrachten van Magritte was het ontwerpen van affiches voor het huis *Norine*. De bezielers van de stichting *Ça ira* waren de broers Neuheys; twee broers die actief geweest waren in kringen van het literaire tijdschrift *la Lanterne Sourde* en goede contacten onderhielden met onder andere Marc Eemans, Herman Teirlinck, Michel Seuphor en Paul van Ostaijen. Dat was memorabel. Die lezingenreeks kende een enorm succes.

Maar ik denk ook aan de markante boekvoorstelling rond publicist Jan Walravens. Walravens was de redacteur van het experimentele tijdschrift *Tijd en Mens* (1949-1955), lag mee aan de basis van het vernieuwende Kamertoneel en was van betekenis voor het existentialisme in Vlaanderen. Louis Paul Boon schreef later over Walravens: "Hij was onze chef, onze aanvoerder, onze kapitein van de bende. Wij schreven zomaar wat, Hugo Claus, Maurice D'Haese en ik. En wij maakten verzen, Bontridder, Cami en Wauters. Maar Jan wist wat wij ermee bedoelden. Jan gaf het vorm en inhoud en zin. Als iemand onze literatuur veranderd heeft, dan moet hij daar verantwoordelijk voor gesteld." Het is toch niet niks als die eer je toegeschreven wordt door een van 's lands grootste schrijvers. Bij die boekvoorstelling was de 92-jarige Albert Bontridder aanwezig; als levend erfgoed kon ook hij tellen. Op de fondsen konden we steeds rekenen om de activiteiten publicitair mee te ondersteunen.

We hebben hier met andere woorden al vele momenten gehad met grote namen, oude mensen, levend erfgoed, bevoorrechte getuigen, enzovoort. Zo hebben we een hommage gebracht aan Simon Vinkenoog die na zijn laatste optreden op *Passa Porta Festival* afzakte naar het Goudblommeke in Papier. Hier werd hij gefilmd.

Memorabel was eveneens de vier maanden durende herdenking van de Amerikaanse 12-string banjospeler Derroll Adams, die nog met Rod Stewart, Bob Dylan en Ferre Grignard heeft gespeeld. In de slipstream van de *Beat Poets* kwam die in de jaren vijftig naar Parijs en later naar Brussel en Antwerpen. Eind jaren 70 kwam folk in de vergeethoek terecht. Dat gebeurde ook met Derroll Adams. De man is bekend voor zijn muziek, niet om zijn schilderwerk. Maar uit armoede schilderde hij op behangpapier en daarom hebben we, naast talrijke lezingen, een tentoonstelling opgezet rond dit unieke werk. In première toonde de Belgische cineast Patrick Ferryn in het Goudblommeke een documentaire over Derroll Adams. Die documentaire was oorspronkelijk bestemd voor de RTB. De fondsen hebben ook dit publicitair ondersteund, maar waren deze keer geen co-organisator. Het plezante aan deze plek is dat er zoveel mogelijk is.

Het Masereelfonds en de vzw Geert van Bruaene werken tamelijk intensief samen in het kader van andere Brusselse initiatieven. Bijvoorbeeld de samenwerking in het kader van *Passa Porta Festival*. Opvallend hierbij is dat ook derde partners worden aangesproken. Zie bijvoorbeeld *Werven van verzet met café De Dolle Mol*, nog zo'n Brussels literair monument en ooit de thuishaven van Herman J. Claeys. Inspirerend voor nieuwe initiatieven?

Klopt, we hebben ooit met De Dolle Mol samen geprogrammeerd. Eigenlijk loopt de lezingenreeks *Actueler dan vandaag* nog maar vier jaar. Daarvoor was er meer samenwerking. Voornamelijk het Masereelfonds nam toen het initiatief en wij hingen daar dan ons karretje aan vast. Inspirerend voor de toekomst? Ja, natuurlijk. Ons probleem is dat wij, door gebrek aan voldoende vrijwilligers, weinig eigen programmering hebben. Daarom spelen we graag in op wat wordt aangereikt. Vandaag programmeren we met de drie cultuurfondsen en de Vermeylenkring de reeks *Actueler dan Vandaag*. In die reeks herdenken we de verjaardag van een literaire of artistieke historische figuur. Zijn of haar leven en werk wordt toegelicht door een spreker.

Het Masereelfonds heeft zin om er mee door te gaan. Jullie ook?

Absoluut, dankzij de fondsen en de kring slagen wij erin om op vrij eenvoudige wijze een mooie Nederlandstalige programmering aan te bieden. We hebben daarnaast uiteraard ook ons

eigen unieke aanbod zoals de samenwerking met *Zinnema*, *Stoemp* en galerij *The Cartoonist*. De Franstalige asbl *La Petite Fleur* organiseert bijvoorbeeld geen caféconcerten. Er zijn verder enkele verenigingen *in residence*. Zo gebruiken *Skeptics in the Pub*, een organisatie van eurocraten die de Skepp prijs uitreikt, de *Grenier Jane Tony* en de asbl *Racontance* ons café als uitvalsbasis.

Café Goudblommeke in Papier kende een snelle uitbreiding met onder meer een wintertuin en een mooie nieuwe zaal. Financieel zit het snor. Voor een buitenstaander lijkt er wel een spanning te bestaan tussen de commerciële activiteiten, de folkloristische activiteiten en de culturele activiteiten. Is die spanning er ook echt, of is het Goudblommeke er een voorbeeld van hoe cultuur met grote en met kleine c verenigbaar zijn?

Ja, er is altijd een spanning. En het is niet vanzelfsprekend om de commerciële belangen te verzoenen met de culturele. Denk bijvoorbeeld aan *Goudgeblomd*, de vertelnamiddagen met *Zinnema*. Dan wordt er bijna niet geconsumeerd. Na en voor de activiteit wel, maar gedurende de twee uur durende sessie wordt er niets gedronken of gegeten. Dus ja, er is een spanningsveld, want je neemt op die manier plaatsen weg van de gewone bezoeker. Dat is ook zo tijdens concerten van *Stoemp*. Elke keer verliezen we tijdens deze optredens inkomen. Ongetwijfeld hebben de andere cultuurcafés daar ook mee te kampen. De aandeelhouders van de coöperatieve dragen bij in de kosten van het culturele aanbod. We hebben acht voltijdse equivalenten personeel op de loonlijst; de helft van onze uitgaven zijn gebonden aan loon. We slagen er maar net in om break-even te draaien of een kleine winst te genereren. Het bestuur van de coöperatieve bestaat uit vrijwilligers, zij werken gratis.

Het Goudblommeke zou als voorbeeld kunnen dienen, tonen dat het anders kan. Maar dat kan alleen als je over voldoende financiële middelen beschikt en onbaatzuchtige steun krijgt van mensen die geloven in een culturele programmatie. Het is een bewuste keuze en dat staat ook als zodanig vermeld in onze statuten. Daarom streven we naar een subtiel evenwicht tussen cultuur en commercie. Wij krijgen geen subsidies, lenen bij de bank en krijgen steun van de coöperanten. De uitdaging is om voldoende “zotten van Brussel en van dit café” te vinden die bereid zijn om in dit project te investeren. Alleen zo kan dit werken. We dragen natuurlijk ook het verleden mee. Alle mensen die aan de coöperatieve deelnemen of in het verleden betrokken waren, hebben hier goede herinneringen en delen hun onbaatzuchtige engagement.

Mogen wij jullie veel lof en succes wensen.

Dank u. Het belangrijkste is ons publiek en de sfeer. We willen een traditie levend houden en zitten met een hondstrouw publiek. Dat is onze beloning, daar doen we het voor.

Op donderdag 26 februari om 20u. geeft prof. Daniël Biltereyst een lezing over leven en werk van Charlie Chaplin in het kader van de reeks Actueler dan vandaag

Website Goudblommeke in Papier: <http://www.goudblommekeinpapier.be>
